

ምሥራቃውያን ሕፃናትን ላቲናዊ ቁምስናታትን¹

ቆመሳትን ወለድን እንታይ ክገብሩ አለዎም?

አበው ጉባኤ ቫቲካን 2ይ ብብርሃን መንፈስ ቅዱስ ምስ ሮማ ሱታፌ ናይ ዘለወን አብያተ ክርስቲያን ክብርን ማዕርነትን አዊጁ። እዞን አብያተ ክርስቲያናት እዚአተን ርእሰ ምሕደራ ዘለወን አብያተ ክርስቲያን (CHURCHES SUI IURIS) እውን ይበሃሉ እንኮላይ ሮማዊት ቤተክርስቲያን።

ርእሰ ምሕደራ ዘለወን አብያተ ክርስቲያናት እታ ሓንቲ ካብታ ካልእ ጸብላልትነት ወይ ምትሕት የብለንን። ምሥራቃውያን አብያተ ክርስቲያን ከምታ ሮማዊት ቤተክርስቲያን ካብ ሓዋርያዊ መሠረት ዝመጸአ እየን። ናይ ኩለን ርእሰ ምሕደራ ዘለወን አብያተ ክርስቲያናት (sui iuris churches) ልማዳት ሕጋዊ እዩ፣ ምኽንያቱ ብሓዋርያት ወይ ካብ ተካእቶም ዝወረሰዎ ስለዝኾነ። ምሥራቃውያን ርእሰ ምሕደራ ዘለወን አብያተ ክርስቲያናትን ሮማዊት ቤተክርስቲያንን ዝመላላኡ እሞ ካቶሊካዊነት ኩላዊት ቤተክርስቲያን ዝገልጹ እያተን። እዛ ኩላዊት ቤተክርስቲያን አብ መንፈሳዊን ተሎጋውን ቀኖናውን ሉጢርግያውን መዳይ ደረቅ (monolithic) ፡ አይኮነትን።

አብ ውሽጢ ሓድነት (unity) ኩላዊት ቤተክርስቲያን ብዙሕነት (diversity) እናዓቀበ ጉባኤ አብ “ምሥራቃውያን አብያተ ቤተክርስቲያናት” *Orientalium ecclesiarum*) አብ ዝብል ሰነድ ኩሎም አባላት ምሥራቃውያን አብያተ ክርስቲያናት አነባብራ ሕይወቶምን ሕጋዊ ሉጢርግያዊ ሥርዓቶም (rites) ወትሩ ክዕቅቡ አለዎም ይብል። ብተወሳኺ እዞም ምእመናን እዚአቶም ብዛዕባ ሥርዓቶም ዘለዎም ፍልጠትን ተመክሮን ፍጹም ኪገብርዎ ኪጽዕሩ አለዎም በዚ ከአ ሓቀኛ ሕዳሴን ዕቃቤን ኪህሉ ይከኣል በዚ ከአ እቲ ጉባኤ ቫቲካን 2ይ መሰልን ክብርን ናይ ምሥራቃውያን ካቶሊካውያን አብያተ ክርስቲያናት ዝአወጀ። ጉባኤ አድላይነት ምሥጢራት አብ ሕይወት ምእመናን አገዳሲ ምኻኑ የሥምረሉ፣ ከም ካቶሊካውያን ናይ ምሥጢራት ሰባት ኢና። አብ ነፍስ ወከፍ ርእሰ ምሕደራ ዘለዎ ቤተ ክርስቲያን ምሥጢራት እንክንሠርዕ ምሥጢራት ነታ ኩላዊት ቤተክርስቲያን ዓብይ ጥቅሚ አለዎ። ምሥጢራት ናይ ነፍስ ወከፍ ርእሰ ምሕደራ ዘለዎ ቤተ ክርስቲያን ዘሎ ፍልልይ ክንየው ብምሕላፍ ዓሚቁን ትርጉም ዘለዎ ሱታፌ ብምፍጣር ሓድነት ኩላዊት ቤተክርስቲያን የማዕብል።

ምሥጢራት አዚያም አገደስቲ ስለዝኾኑ ምእመናን አብ ዝኾነት ርእሰ ምሕደራ ዘለዎ ቤተክርስቲያን ምሥጢራት ክቅበሉ መሰሎም እዩ። ብርሃን አሕዛብ (*Lumen Gentium*) ዘርእስቱ ሰነድ ጉባኤ ምእመናን ካብ ንጹቅም ብብዝህሑ መንፈሳዊ ነገራት ብፍላይ ከአ ቃል እግዚአብሔርን ምሥጢራትን ኪቅበሉ አለዎም ይብል። እዞም መሰላት ዝተነጸረሉ ምኽንያት አብ ክርስቲያናዊ ሕይወት አገደስቲ ስለዝኾኑ እዩ። ጉባኤ ምሥጢራት ምቅባል መሰል ምእመናን ኢዩ ቢሉ እንክእውጅ እቶም አበው እዚ መሰል እዚ ብምሕዳስ ሥርዓተ ምሥጢራት ከም ሕጋዊ ልምድ ምሥራቃውያን አብያተ ክርስቲያናት ኪኸውን አለዎ ዝብል ወሰኹሉ። አብቲ ሰነድ “ምሥራቃውያን አብያተ ክርስቲያናት *Orientalium ecclesiarum* ” አብ ዝብል አበው ጉባኤ ናይ ምሥራቃውያን ሥርዓተ ምሥጢራትን ሉጢርግያን አብ ናይ ጥንቱ ይመለስ ዝብል መምርሒ ሃቡ።

¹ Robert flummerfelt & Peter Vere, “Eastern Infants, Latin Parishes”, *THE CATHOLIC ANSWER*, PP. 47-51

ምሥራቃዊ ኣረኣጲያ (Eastern perspective)

ብመሠረቱ ኣደ ብምሉእ ዝተዓትበ ካቶሊካዊ ምሥራቃዊ ሕፃን ወይ በጽሒ ዝበሃል ዝተጠምቀ ሚሮን ዝተቀብዔ ቅዱስ ቍርባን ዝተቀበለ እዩ። እዞን ስለሰተ ምሥጢራት ንምሉእ ፍልሚ ክርስትና (full Christian initiation) ተሎጋዊ ኣድነት (theological unity) ስለዘቁማ እዩ። ሕገ ቀኖና ዘምሥራቅ ኣብያተ ክርስቲያናት ቀኖና ቁ. 697 ናይ መፈለምታ ምሥጢራት ኣብ ምሥጢር ድሕነት ቅ.ቍርባን ብምቅባል ፍጽምና ወይ ምልኣት ይርኽቡ ይብል። ስለዝኾነ ምቅባል ቅ.ቍርባን ድሕሪ ምቅባል ጥምቀትን ሚሮንን ብዝቀልጠፈ ጊዜ ኪኸውን ኣልዎ ይብል። እዚ ኣሳብ እዚ ኣብቲ ምሥራቃውያን እትሓሊ ክፍሊ ቅድስት መንበር (Congregation for the Eastern Churches) ብ1996 ኣብ ዘውጽእዎ መምርሒ ኣንቁጽ 51 ንሕጻናት ምዕዳል ቅ.ቍርባን ኣብ ጊዜ ጥምቀት ጥራሕ ኣይድረትን እንታይ ደኣ ቅ.ቍርባን እንጌራ ሕይወት ስለዝኾነ ሕፃናት ካብታ ህሞት እቲኣ ክምገብዎ ኣለዎም ይብል። ከም ሳኦቤኑ ከኣ ምሥራቃዊያን ሕፃናት ናይ መፈለምታ ምሥጢራት ዝተቀበሉ ካብ ቆመሳቶም ብቀጻሊ ቅ.ቍርባን ይቅበሉ።

ሎሚ ዓለምና ብሰንኪ ፍልሰት ወይ ካልእ ምክንያት ምሥራቃዊ ሥርዓት ዝኸተሉ ምእመናን ኣብ መንጎ ላቲናዊ ሥርዓት ዝኸተሉ ምእመናን ይርከቡ። ነፍሰወከፍ ከኣ ሥርዓቱን ልምዱን ክሕሉ ይደሊ። እዚ ድላይ እዚ ነቲ ግቡእ ሃብቲ ቤተ ክርስቲያን ብእምነት ክነብርዎ ቀኖና ዘምሥራቅ ኣብ ቀኖና ቁ.12.2 ይዛረቡሉ። እንተኾነ ኣብቲ ምሥራቃውያን ካቶሊካውያን ኣብ ዝርከብዎ ምሥራቃዊ ቍምስናታት ምስ ዘይርከቡ እንታይ ይኸውን? ኣብ ከባቢኦም ዘሎ ናይ ላቲን ሥርዓት ዝኸተል ካቶሊካዊ ቤተክርስቲያን ጥራሕ እዩ ዘሎ፣ እዞም ሕጻናት ክሳብ ደቂ 7 ዝኾነ ቅ.ቍርባን ምቅባል ከቋርጽዎ ድዮም ወይስ ኪቅበሉ ክፍቀዱም እዩ?

ውስጠ ቤተክርስቲያናዊ ሓዋርያዊ ሓልዮ (inter-Ecclesial pastoral care) ነዚ ሕቶ ንምምላስ ቤተክርስቲያናዊ መሰል (Ecclesial right) ንዝብል ክርኢ ይግባእ። ቤተክርስቲያናዊ መሰል ኣብ ቤተክርስቲያን ክርስቶስ ምስ ተጠምቅካ ካብኡ ይለዓል (ቀኖና,96) ስለሰተ ቤተክርስቲያናዊ መሰላት ብፍላይ ይግድሱና።

1. ክርስቲያን ምእመናን ንድላያቶምን ሃረርታኦምን ብፍላይ መንፈሳዊ፣ ንጎሶት ቤተክርስቲያን ኪፍልጡ መሰሎም እዩ (ቀኖና15, ቀኖና 212.2)
2. ካብ ቆመሳቶም ብፍላይ ካብቲ መንፈሳዊ ሠናይ ብፍላይ ናይ ቃለ እግዚኣብሔርን ምሥጢራትን ኣገልግሎት ክረኽቡ መሰሎም እዩ (ቀኖና16,ቀኖና213)።
3. ንኣምላኽ ብናቶም ሥርዓት ኬምልኹ መሰሎም እዩ። (ቀኖና ቁ.17,214) ናይ ምሥራቅ (ቀኖና193.1) ኮነ ናይ ምዕራብ ሕገ ቀኖና (ቁ.383.2) ዝኮነ ናይ ሰባኻ ኣቡን ኣብ ሰባኻኡ ወይ ኤጳርቅናኡ ንዝርከቡ ናይ ካልእ ርእሰ ምሕደራ ዘለዎ ቤተክርስቲያን ምእመናን ብዝተኻእለ መጠን ሥርዓቶም ኪሕልወሎም ኣደራ ይብል። እዚ ኩነትዚ ኣቂ ዝኸውን ኣብ ዝተወሰነ ቦታ ምሥራቃዊ ሥርዓት ዝኸተሉ ካህናት ንምሥራቃውያንን ምእመናን ዘገልግል ምስ ዝህሉ እዩ። እዚ ምስ ዘይኸውን ግና፣

ቅድስቲ መንበር ንኸምዚኣቶም ንዝኣመሰሉ ምሥራቃውያን ኣብ ትሕቲ ሓለዎ ላቲናዊ ጎሶት ኪኾኑ ወሲና፣ እቲ ምሥራቃዊ በዓል ሥልጣን (Eastern Hierarchy) ንናይዞም

ምሥራቃውያን ምእመናን ብሕቱ ናይ ቦታ ኣቡን (local Ordinary) እዩ። ብተወሳኺ ምሥራቃዊ በዓል ሥልጣን ኣብ ልዕሊ ኣመንቱ ምሉእ ሥልጣን ኣለዎ እቲ ናይ ላቲን ኣቡን ከኣ ኣብቲ ምሥራቃውያን ብደረጃ ቍምስና ዘይቆመሉ ቦታታት ሓበራዊ ወይ ሱታፍዊ ሓላፍነት ኣለዎ (the local ordinary world exercise a concomitant or shared jurisdiction) ንኸምዚኣም ዝኣመሰሉ ምሥራቃውያን ምእመናን ኣብቲ ብቀጻሊ ቅዳሴ ዝሰምዑሉ ኣብ ዘሎ ናይ ላቲናዊ ሥርዓት ቆመስ ሓዋርያዊ ጉሰነት ይግበረሎም። በዚ ምትእስሳር'ዚ ምሥራቃዊ ሕገ ቀኖና ኣብ ልዕሊ ቆመሳት ላቲን ተወሳኺ ሓላፍነት የንብር። ምሥራቃዊ ቀኖና እቲ ላቲናዎ ቆመስ ብዛዕባ ኣፍልጦን ትግባረን ምሥራቃዊ ሥርዓት ኪመሃር (to be accurately instructed) ይሓትት (ቀኖና 41)።

ካብቲ ካልእ ግብእት ወለዲ ንዝተወልዱ ደቆም ጥምቀት ከምዝረኽቡ ምግባር እዩ፣ ድሕሪ ልደቶም ብዝቀልጠፈ ጊዜ ከጠምቅዎም ይምዕድ (ቀኖና 686.1) በዚ መሠረት ምሥራቃውያን ወለዲ ንደቆም ኣብ ላቲናዊ ቤተክርስቲያን እንከጠምቅዎም ሠለስቲኡ ምሥጢራት (ጥምቀት ሜሮን ቅ.ቍርባን) ከም ዝቅበሉ ኪገብሩ ኣለዎም ሓደ ጊዜ ምስ ተጠምቀ ከኣ ብቀጻልነት ኪቈርብ ይግባእ።

ላቲናዊ ቆመስ ንምሥራቃውያን ምእመናን ብዘርኢ ቦቲ ናይ ምሥራቅ ሕጊ እዩ ዝኣልዮም። እቲ ምሥራቃዊ ሕጻን ትምህርቲ ክርስቶስ ከይተማህረ ከይሓልፍ ምስቶም መሳትኡ መጀመርያ ቍርባን ዝገብሩ ትምህርተ ክርስቶስ ኪመሃር ኣለዎ እሞ ዕላዊ መጀመርያ ቍርባን (solemn Holy Communion) ኪገብር ይግባእ።

ንሥርዓተ ግእዝ ዝርኢ

ሥርዓተ ግእዝ ከም ሥርዓት እኳ ምሥራቃዊ እንተኾነ ነቲ ሥርዓት ዝእዝዞ ብሰንኪ ናይ ሚስዮናውያን ሓዋርያነት ናብ ላቲናዊ ሥርዓት ብምዝንባል ተሓናፊጾ ኣብ ገለ ናይ ምሥራቅ ይኸተል ኣብ ገለ ከኣ ናይ ምዕራብ (ላቲን)ይኸተል። በዚ መሠረት ፈለምቲ ምሥጢራት (ጥምቀት ሜሮን ቍርባን) በበይኑ ክወሃብ ጸኒሑን ኣሎን።

ከማኡ ስለዝኾነ ኣብ ወጻኢ ዝርከቡ ደቂ ሥርዓት ግእዝ ከምቶም ላቲናውያን ኮይኖም ይካይዱ ኣለዉ እዚ ኩነት እዚ ንሕጂ ከማኡ ኮይኑ ኪቅጽል ይመስል።

ኣብ ኤጳርቅና ከረን ካብ 2004 ጀሚሩ ሠለስቲኡ ፈለምቲ ምሥጢራት (ጥምቀት ሜሮን ቍርባን) ብሓደ ኪወሃብ ጀሚሩ ኣሎ። በዚ መሰረት እንተ ደኣ እታ ሥርዓት ግእዝ እትኸተል ቤተ ክርስቲያን ብምሉእ ነዚ ኣገባብ እዚ ሒዛ ኣብ ምሉእ ዓለም ዝርከቡ ደቂ ሥርዓተ ግእዝ ኣብ ጊዜ ጥምቀት ንሜሮን ቅ.ቍርባንን ኪቅበሉ መሰሎም ኪኸውን እዩ፣ ክሳብ ብጉባኤ ጳጳሳት ዘሥርዓት ግእዝ ፍሉይ መምርሒ ዝወሃብ ከም ዘለውዎ ኪጸንሑ ዝሓሸ ይመስል።

+ ኣባ ኪዳነ